

”En ovärderlig förändring”

En SROI-analys av en förändringsprocess som en konsekvens av deltagande i en grupprocess i projektet Socialt företagande för ökad välfärd

SROI-analys och rapport framtagen av:
Sandra Widheimer och Anders Saldner
Coompanion Jönköpings län

®

Svenska SROI-nätverket har tilldelat rapporten kvalitetsmärkningen “Svensk SROI-kvalité (Nivå 1)”. SROI är en metod för att kartlägga, förstå och värdera de sociala, miljömässiga och ekonomiska effekterna av en verksamhet.

Svenska SROI-nätverket

Följande SROI-rapport har genomgått Svenska SROI-nätverkets oberoende kvalitetsgranskning:

”En ovärderlig förändring” – En SROI-analys av en förändringsprocess som en konsekvens av deltagande i en grupprocess i projektet Socialt företagande för ökad välfärd

av:

**Sandra Widheimer & Anders Saldner,
Coompanion Jönköpings län**

Granskningen visar att analysen genomförts med god förståelse för SROI-processen och i enlighet med de sju principerna i SROI. Granskningen inkluderar dock inte verifiering av insamlad information och beräkningar; den är helt principbaserad och tar uteslutande sin utgångspunkt i SROI-rapporten.

Analysen ges härmed kvalitetsmärkningen ”Svensk SROI-kvalité (Nivå 1)”

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Gordon Hahn'.

Gordon Hahn
Ansvarig kvalitetsgranskning
Svenska SROI-nätverket

Innehållsförteckning

Sammanfattning	3
SROI – Social Return on Investment.....	4
Bakgrund	5
Analysobjektet och intressentanalys.....	8
Insatser.....	14
Effekter, indikatorer och proxytermer.....	16
Påverkan	22
Total social nytta.....	25
Känslighetsanalysen.....	28
Rekommendationer	31
Referenslista.....	33
Bilaga 1 - Projektkostnad fördelad per deltagare.....	34
Bilaga 2 - Enkätresultat deadweight	35
Bilaga 3 - Informationsinsamling	36
Bilaga 4 - Värde och kostnads kalkyl.....	37
Bilaga 5 - Påverkanskarta	39
Bilaga 6 - Intervjuguide.....	43

Sammanfattning

Denna SROI-analys syftar till att visa värdet av de effekter som kan uppstå hos en individ som genomgår en grupprocess med gemensamma mål och starka drag av medinflytande och engagemang. Vi har valt att analysera Saras förändring genom den förändringsprocess hon genomgick inom ramen för projektet Socialt företagande för ökad välfärd. Analysen är en utvärderande SROI och analysperioden är mellan januari 2010 till juni 2011.

Sara befann sig vid analysperiodens start sedan lång tid tillbaka i en svår personlig situation, arbetslös med dåligt självförtroende, övervikt, återkommande depressioner och sömnsvårigheter. Aktiviteterna i projektet ledde till en förändringsprocess hos Sara som gav effekter som förbättrad hälsa och förbättrade sociala relationer. Hennes folkskygghet försvann nästan helt och hon umgås nu mer med sina barn och sin släkt. Saras medicinförbrukning minskade radikalt och hon gick under analysperioden ner cirka 25 kg. Runt Sara finns flera intressenter som upplevde Saras förändring och själva påverkades av den, särskilt hennes familj, vänner och släktingar. Men det är enbart värdet av den förändring som Sara själv genomgick som beaktas i denna SROI-analys.

För att möjliggöra denna förändringsprocess har Coompanion, genom projektstöd från svenska ESF-rådet och den aktuella kommunen tillsammans bidragit med insatser värderade till 114 413 kronor. Dessa insatser skapar förutsättning för de aktiviteter som genererar den förändringsprocess som analyserats. Aktiviteterna handlar om att Sara tillsammans med övriga gruppdeltagare deltog i en problembaserad lärprocess med målet ökad empowerment, egen försörjning och start av arbetsintegrerande socialt företag. Processen pågick under hela analysperioden, dagligen med veckovisa uppföljningar.

Genom att koppla indikatorer till effekterna Förbättrad hälsa och Förbättrade sociala relationer har dessa effekter getts ett värde på sammantaget 1 075 681 kr. Analysen tar hänsyn till eventuella omkringliggande orsaker som kan ha påverkat denna förändring genom att bedöma hur stor andel som skulle ha uppstått även om Sara inte varit med i projektet. Vidare kom vi fram till att det inte finns några andra organisationer eller personer som inte är kopplade till projektets aktiviteter som kan tillskrivas Saras förändring. Vi bedömer att de effekter som projektet skapat, fortsätter att generera ett värde under en treårsperiod, om än med avklingande effekt. Genom att ändra ingångsvärdena i vår analys testade vi känsligheten genom att se vilka antaganden som har störst inverkan på förändringen. Efter att slutligen ha använt oss av diskontering, får vi fram ett SROI-värde på 8,8:1, vilket innebär att varje satsad krona ger tillbaka effekter i form av förbättrad hälsa och förbättrade sociala relationer som är värda motsvarande 8,8 kronor. Detta värde visar specifikt vad Saras förändringsprocess är värd och kan inte generaliseras. Varje individ genomgår och upplever en förändring på olika sätt.

I de avslutande rekommendationerna pekar vi på ett antal framgångsfaktorer. Vi lyfter bland annat fram vikten av att individen är motiverad till deltagande i projektet samt att deltagarna har en hög grad av delaktighet i processen.

SROI – Social Return on Investment

Sedan lång tid har verksamheters effektivitet i huvudsak mätts i strikt ekonomiska termer. Resurser till och inom verksamheterna har dessutom fördelats på samma grund. SROI (Social Return on Investment) har en bredare ansats genom sitt fokus på det värde verksamheter skapar socialt, miljömässigt och ekonomiskt. Värden som dessutom presenteras i ett monetärt mått, ett så kallat SROI-värde.

SROI är en effektbaserad metod, vilket innebär att det är faktisk förändring snarare än resultat som fokuseras. Resultat handlar primärt om den kvantitativa summan av en aktivitet. Det innebär att ett resultat av en utbildningsinsats som syftar till att få människor i arbete är antalet personer som genomgått utbildningen. Exempel på effekter är ökat självförtroende och ökad disponibel månadsinkomst som en konsekvens av de jobb som utbildningsinsatsen leder till.

Metoden bygger på intressentinvolvering och – analys, samt användandet av beviskedjor för att tydliggör hur värde skapas i verksamheter. En beviskedja beskriver hur insatser omvandlas till aktiviteter, resultat och effekter, vilken betydelse aktiviteterna har för den aktuella förändringen, och slutligen hur mycket värde verksamheten skapar.

SROI är dessutom en av få metoder som beräknar det ekonomiska värdet av effekter som saknar marknadsvärde, exempelvis självkänsla, miljöutsläpp och social integration. Med en sådan ansats kan en total bild av förhållandet mellan investering och värde skapas. SROI handlar således om nytta snarare än pengar. Att använda pengar som storhet syftar till att utnyttja ett redan vedertaget språk för att kommunicera värde, och därmed förbättra möjligheterna till resursfördelning baserad på inte bara ekonomiskt utan även socialt och miljömässigt ansvarstagande.

En SROI-analys genomförs i sex steg. Dessa innefattar en hel del bedömningar och avvägningar, och metoden har därför sin grund i sju principer. Dessa skall vara vägledande i arbetet och säkerställa en väl genomförd, transparent och trovärdig analys. Benämningen av de sex stegen och de sju principerna presenteras nedan.

De sex stegen:

1. Fastställ analysens omfattning och identifiera de huvudsakliga intressenterna
2. Kartlägg insatser, aktiviteter, resultat och effekter
3. Mät effekterna och ge dem ett värde
4. Fastställ påverkan
5. Beräkna SROI-förhållandet
6. Redovisa, använd och förankra

De sju principerna:

1. Intressenterna - de som upplever förändring - är centrala i processen
2. Förstå vad som förändras för intressenterna
3. Värdera det som är relevant med hjälp av monetära proxytermer
4. Inkludera bara det väsentliga
5. Överdriv inte
6. Var öppen och transparent
7. Kontrollera resultaten externt

Bakgrund

Coompanion Jönköpings län har under perioden maj 2009 – oktober 2011 drivit projektet Socialt företagande för ökad välfärd som finansierats av Europeiska socialfonden genom Svenska ESF-rådet. Denna SROI-analys, som är en del i ovan nämnda projekt, syftar till att visa effekten av en förändringsprocess som en individ upplever som en konsekvens av deltagande i en av grupprocesserna i projektet. Projektet Socialt företagande för ökad välfärd syftade till att främja ett ökat arbetskraftsutbud genom att stödja bildandet och etableringen av arbetsintegrerande sociala företag i Jönköping, Kalmar och Gotlands län. Konkret innebar det att Coompanion i samarbete med 12 kommuner i de tre länen, Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och andra organisationer, gav stöd till minst en grupp människor i varje kommun som av olika anledningar hade svårt att få ett arbete på den traditionella arbetsmarknaden. Ett stöd som syftade till att deltagarna skulle hitta sina verksamhetsidéer och förverkliga dem. Verksamheterna baserades på projektdeltagarnas delaktighet, ansvarstagande och samverkan. Coompanion genomförde utbildningsinsatser och fungerade som processtöd för grupperna. Tre projektkoordinatorer, en i varje län, arbetade med grupperna och stöttade sina respektive grupper varje vecka i deras process mot socialt företagande. I projektet deltog 17 grupper från Jönköping, Kalmar och Gotlands län. Grupperna bestod av mellan 4-15 deltagare, där varje deltagare deltog i projektet utifrån egen förmåga. Det vill säga att omfattningen av deltagandet i projektet beslutades i samråd mellan projektet, projektdeltagaren och medfinansören, med individens egen bedömning i centrum.

Projektet genomsyrades av tanken om människans grundläggande behov av en god livsmiljö, så som arbete, kunskap, utveckling, självaktning, oberoende, känslomässig trygghet och sociala kontakter. Sociala mötesplatser skapades som nyttjade hela gruppen som medel att utveckla den enskilda människan. Varje individs empowermentprocess var ett mål i projektet för att individen skulle utveckla sin förmåga att fatta egna beslut och ta ett ökat ansvar för sitt eget liv och sin försörjning. Genom deltagande i projektet Socialt företagande för ökad välfärd fick individen stöd i sin empowermentprocess.

Med empowermentprocess menar vi individens process som leder till att individen får ökad makt över sitt eget liv och utvecklas positivt med betoning på förmågan att förändra sin situation i positiv riktning. Empowerment kan översättas till egenmakt på svenska och syftar till att en individ i en organisation eller annan grupp känner att denne har makt över sin egen situation, sina arbetsuppgifter, sin närmiljö etc. De arbetsintegrerande sociala företagen främjar empowermentprocessen som handlar om att individen tar och får kontroll över sitt liv och utvecklar en tro på sig själv och på den egna förmågan. En individ som varit utanför arbetsmarknaden under lång tid och har dålig självkänsla, har ett stort behov av att känna sig behövd och delaktig och att få möjlighet att kunna påverka sin egen situation. Empowermentprocessen kan

möjliggöra detta.

Empowerment bör finnas på tre nivåer; individ-, grupp- och strukturnivå, med en samverkan nivåerna emellan. För individen innebär det att stärka den egna självkänslan, att utveckla en tro på sin egen förmåga och att ta ökat ansvar för sitt eget liv och sin egen försörjning. På gruppnivå betyder det att en grupp tillsammans organiserar sig och arbetar för att stärka varje individ, att gemensamt bli stärkta av varandra. På strukturnivå handlar det om att förändra diskriminerande system och skapa de förutsättningar som krävs för att en empowermentprocess ska vara möjlig för individen. Att bli bemött på ett värdigt sätt är av stor betydelse för modet att utveckla tron på sig själv. Det är bara individen själv som kan arbeta med sin egen empowermentprocess, gör sina egna val, fattar sina egna beslut. Omgivningen kan skapa förutsättningar och därmed möjliggöra den process som krävs för att en individ ska kunna förändras i positiv riktning (Hahn & Lindgren, 2010).

I varje samarbetskommun byggdes en grupp upp med anställda personer från kommunen som fanns till för att stötta gruppen lokalt. Till varje grupp kopplades en lokalt förankrad processledare som fanns med gruppen i processen och som fungerade som stöd på den lokala arenan. Denna person hade sin anställning i kommunen, alternativt ideell organisation. I de fall gruppen inte själv ordnat lokal att träffas i ställde medverkande kommuner upp med lokal för de grupper som var med i projektet.

Varje grupp genomgick en lärprocess med olika moment under projektiden. Fokus låg på att sammansvetsas som grupp, identifiera deltagarnas styrkor och individuella särarter och finna en gemensam bas där gruppen utvecklade en kultur av lärande och engagemang där individens egenmakt kunde stärkas. Gruppen följde ett program där deltagarna fick strategisk rådgivning i processen mot socialt företagande, utvecklade mentorskap, hittade nya finansieringsmöjligheter, lärde från goda exempel och erfarenheter och fick grundläggande kunskaper om arbetsintegrerande socialt företagande m.m. Gruppernas arbete utmynnade bland annat i en för varje enskild grupp gemensam affärsidé, affärsplan, plan för marknadsföring och föreningskunskap. Metoden byggde på problembaserat lärande där projektdeltagarna utifrån förmåga deltog i informationssökande, gruppövningar, studiebesök, litteraturgenomgång, expertmedverkan, föreläsningar med mera för att nå de uppsatta målen.

Aktiviteterna var uppbyggda efter en struktur där gruppen en gång i veckan träffade sin koordinator fysiskt som då introducerade ett nytt moment i lärprocessen. Gruppen arbetade sedan under följande vecka med olika praktiska moment kopplat till detta tema, ofta i form av konkreta uppgifter som redovisades nästkommande vecka. Stöd i detta arbete gavs av lokal processledare samt koordinator vid behov. Denna plan följde ett antal moment kopplat till start av arbetsintegrerande socialt företagande som inte alltid följdes linjärt, utan utgick ifrån den enskilda gruppens behov. Ofta gick gruppen tillbaka och repeterade momenten. Processen tog ofta lång tid, men höjde

kunskapsnivån hos deltagarna. Framförallt skapades en medvetenhet om att den kompetens som individen besitter genererar ett efterfrågat värde. När individen sedan har beslutanderätt över hur detta värde förvaltas, stärktes motivationen att gå vidare och skapades förutsättning för empowerment.

Exempel på moment som grupperna gått igenom är att lära känna varandra och identifiera sina egna och andra gruppdeltagares kompetensområden. Insikten om att alla kan bidra med något ökade, liksom den samlade kompetensen om att gruppen har möjligheter att producera ett värde som efterfrågas och kan prissättas. Andra exempel på moment är de kooperativa värderingarna och ökad kunskap om arbetsintegrerande socialt företagande. Värderingarna konkretiserades genom att gruppen utformade egna regler för hur medbestämmande ska garanteras, beslut ska fattas med mera. Ett moment var att identifiera affärsidéer och behov. Studiebesök, filmer och inbjudna experter från till exempel skattemyndigheten, försäkringskassan, lokala näringslivsbolag med flera, ökade kompetensen och inspirationen. När gruppen kommit så här långt arbetade den vidare med teman som lagstiftning, regelverk, bokföring, marknadsföring och finansiering. Grupperna fick också delta på gemensamma utbildningstillfällen/nätverksträffar som inom ramen för projektet genomfördes för grupperna i projektet. Dessa aktiviteter baserades på olika teman som anpassades efter gruppernas gemensamma behov. Syfte med dessa aktiviteter var ökad kunskap om arbetsintegrerande socialt företagande samt erfarenhetsutbyte och nätverkande grupperna emellan.

Ett mål i projektet Socialt företagande för ökad välfärd var *"att arbeta fram en metod som visar på hur ett socialt företag kan leverera tillbaka ett mervärde till samhället genom s.k. Social Return on Investment"*. Syftet med SROI-analysen, utifrån projektets perspektiv, var att utveckla en metod för att visa effekten av processen mot arbetsintegrerande socialt företagande och hur den processen kan skapa ett mervärde för individen och samhället. Tidsperioden för genomförandet av denna analys och sammanställningen av SROI-rapporten begränsades av projektets slutdatum vilket var den sista oktober 2011. Tiden för själva analysperioden, det vill säga den period som vi studerade effekterna av, var januari 2010 till och med juni 2011. Den individ som vi valde att fokusera på, påbörjade sitt deltagande i projektet i januari 2010 och insamlingen av data inför denna SROI-rapport skedde i huvudsak fram till och med juni 2011. Analysperioden omfattade därmed 18 månader.

Analysen är en utvärderande SROI vilket innebär att analysen genomfördes efter att aktiviteter hade genomförts och värdet visar därmed på de faktiska förändringar/effekter som individen upplevt genom den förändringsprocess som möjliggjordes genom deltagande i aktiviteterna inom projektet Socialt företagande för ökad välfärd.

Analysobjektet och intressentanalys

I detta avsnitt presenterar vi vårt analysobjekt, grupprocessen med de aktiviteter som genomförs inom projektet och som skapar en förändringsprocess hos en enskild individ.

I valet av individ/deltagare i projektet utgick vi ifrån följande kriterier:

- En deltagare som varit med en längre tid i projektet, minst ett och ett halvt år, eftersom det avser analysperioden.
- Att individen själv var positiv till att delta i studien, medverkan var valfri och det fanns möjlighet att avbryta medverkan om så önskats.
- Att deltagaren tillhörde valt geografiskt område.
- En individ som själv spontant berättat om sin positiva förändring efter påbörjat deltagande i projektet. Detta för att söka säkerställa reliabiliteten.

I detta projekt, liksom i andra liknande projekt, är det vanligt att människor berättar om en positiv förändring och ökad självkänsla. Vi tycker att det är intressant att lyfta på locket och se lite mer vad som ligger bakom en sådan berättelse, där upprepade intervjuer med olika intressenter kan utesluta att berättelsen enbart handlar om individens dagsform. Utifrån ovanstående kriterier har vi valt en individ, Sara och vi har haft för avsikt att få en totalbild av hennes förändring, oberoende av temporärt sinnessillstånd. Sara heter egentligen något annat, men av konfidentialitetsskäl väljer vi ett fingerat namn. Vår analys syftar alltså till att belysa den förändringsprocess som Sara gått igenom från det att hon gick med i projektet Socialt företagande för ökad välfärd, januari 2010, till analysperiodens slut i juni 2011.

Sara är en 39-årig kvinna. Hon började på kommunens arbetsträningsverksamhet våren 2008. Hon hade då en ganska svår personlig situation med komplicerade relationer bakom sig. Sara har två tonårsbarn, 16 och 18 år gamla. Sara beskriver sig själv som en person som, vid tidpunkten då hon började delta i projektet, led av dåligt självförtroende, var kraftigt överviktig, led av återkommande depressioner och sömnsvårigheter. Sara hade kraftiga eksem i ansiktet, atopiska hudbesvär kopplade till hennes psykiska hälsa, periodvis så allvarliga att hon en vecka innan hon påbörjade projektet var inlagd på hudklinik. Saras bristande fysiska och psykiska hälsa skapade stora problem i vardagen där hon bland annat led av folkskygghet och hade svårt med att fungera socialt. Sara beskriver bland annat att hennes folkskygghet ledde till att hon aldrig vågade gå ut på restaurang eller delta i andra sociala begivenheter där många människor vistades. Detta gällde både interna träffar i släkten och på allmänna platser. Sara berättar att hon t ex ofta lät bussen som hon skulle åka med passera, om det var alltför många människor i den. Hon inväntade istället en buss som var tom eller halvtom.

Sara berättar också att hennes mående ledde till ett felaktigt förhållande till mat och

sömn. Till exempel kunde hon gå upp mitt i natten och äta mat. Saras livssituation gjorde att hon hade täta kontakter med sjukvården som ordinerade kraftig medicinering. Inte mindre än åtta olika medicinska preparat intogs dagligen. Olika psykofarmaka, sömntabletter och salva mot hudeksemen.

Arbetsträningsenheten

Den arbetsträningsenhet som Sara har varit på sedan våren 2008, utgör en förberedelse för arbete på den öppna arbetsmarknaden och är en del av socialförvaltningens rehabiliteringsplan. Projektet Socialt företagande för ökad välfärd bjöd in den aktuella kommunens projektdeltagare från denna arbetsträningsplats. Det började med att samtliga, cirka 40 arbetstränande, kallades till en obligatorisk information om projektet. Alla som var intresserade av mer detaljerad information fick anmäla sig till ytterligare en träff. Efter den andra träffen var det sju personer som beslutade sig för att gå med i projektet. Frivillighet och motivation har varit en viktig förutsättning för deltagande i projektet. Rekrytering av grupper har därför utgått från den egna individens motivation att delta. Deltagare har inte "anvisats" till ett program, utan gruppens existens vilar på individernas egna val. Det blev alltså inledningsvis en grupp på sju personer som tillsammans beslutade sig för att delta i projektet. Tillsammans med den kommunala processledaren som också var knuten till verksamheten, genomfördes projektet som tidigare beskrivits. Gruppen träffades i lokaler som kommunen upplåtit i direkt anslutning till arbetsträningsenheten.

Saras tid i projektet socialt företagande för ökad välfärd

Sara medverkande i aktiviteter kopplade till projektet fyra timmar per dag, vilket var 100 % av hennes förmåga vid den tiden. Sara var mycket motiverad redan från början. Den information som hon tagit del av ledde till en vilja att vara med. Det Sara lockades av var möjligheten att bidra med det man kan och att göra någonting tillsammans. Sara fick snabbt förtroendeuppdrag i gruppen. Hon stod för anteckningar och ordning och reda. Sara uttrycker att med uppgiften växte hennes självförtroende och stolthet. Saras närvaro var hög under hela projekttiden. Ganska snabbt blev hennes hälsa förbättrad. Sara gick ner i vikt och hennes eksem minskade radikalt. Den process som Sara gick igenom, när hon tillsammans med gruppen växte i självförtroende och tro på framtiden, skapade en kraftigt förändrad livssituation för Sara. Hon tog initiativ och bidrog med tankar och idéer i gruppen. Hon menar att hennes sociala liv förbättrades och relationen med barnen och släkten blev också bättre. Saras förändringsprocess beskrivs ytterligare under rubriken Effekter, indikationer och proxytermer.

Intressentanalys

I en SROI-analys är det viktigt att identifiera intressenterna, det vill säga de som upplever förändring, positiv eller negativ, som en direkt följd av aktiviteterna som analyseras. Sara själv är en av dem. Vår analys syftar som beskrivits tidigare, till att

kartlägga och mäta effekterna av hennes förändringsprocess som en följd av deltagandet i gruppprocessen i projektet Socialt företagande för ökad välfärd. Det finns flera personer i Saras grupp och i andra grupper i projektet, som genomgått en liknande förändring som Sara. Naturligtvis finns det också många personer i Saras omgivning som påverkats och påverkas av hennes förändring.

När Saras självförtroende ökar blir hon mer tillgänglig för sina barn, släkt och vänner. När hälsan förbättras får Sara mer kraft över till socialt umgänge och att vårda sina relationer, vilket naturligtvis leder till positiva förändringar hos de personer som finns i Saras närhet. Vi har i denna SROI-analys valt att enbart analysera Saras egen förändring och att exkludera övriga intressenters förändring. Skälen till detta är att vi önskar renodla analysen då fokus ligger på värdet av förändringsprocessen hos en individ. Vissa av de andra intressenterna är däremot viktiga för att styrka och vidimera Saras egna uppgifter. Därför har flera av dem intervjuats av just det skälet. Den kommunala processledaren är en av intressenterna och har samtidigt varit en del av den aktuella samarbetskommunens insats och har därmed varit en av förutsättningarna för att möjliggöra Saras förändringsprocess.

Den information som vi har fått av Sara och viktiga personer runt Sara grundar sig på intervjuer samt en enkät. För vidare information om metod för informationsinsamling, se bilaga 2, 3 och 6.

De personer som vi, förutom Sara, valt att intervjua är tre personer som känner Sara väl. Hennes närmaste vän känner Sara sedan många år. Denna person föreslog Sara själv att vi skulle intervjua. Vi har också valt att intervjua hennes närmaste arbetsledare på arbetsträningsplatsen som också var lokal processledare för Saras grupp i projektet. Även denna person känner Sara mycket väl sedan flera år tillbaka. Den tredje personen som vi träffat är en person som har haft ett rehabiliteringsansvar för Sara och formellt ansvarat för det stöd hon erhållit från kommunens socialtjänst. De som kanske allra tydligast märkt Saras förändring är hennes familj. Vi hade därför för avsikt att intervjua Saras båda tonårsbarn, men de valde slutligen att avböja medverkan, men bekräftar genom Sara att det som hon berättat stämmer. Information som framkom under intervjuerna presenteras närmare i avsnittet Effekter, indikationer och proxytermer.

Ovan har vi indikerat hur andra i Saras omgivning påverkats indirekt av hennes förändring. Nedan följer en mer strukturerad redogörelse för vilka dessa intressenter är och hur respondenterna upplever att de har påverkats. Trots att dessa alltså exkluderats i analysen är det viktigt att tydliggöra vilken typ av effekter de upplever, framför allt för att ge en så tydlig bild av den totala förändringen som möjligt.

Saras två tonårsbarn samt släkt och anhöriga

Saras två tonårsbarn är kanske de som, förutom Sara själv, upplevt och påverkats mest av Saras förändring. Både Sara själv, hennes bästa vän och hennes kommunala processledare berättar att barnen i dagsläget i mycket högre utsträckning vill vara hemma och umgås med sin mamma och de tar även med kamrater hem. Innan var de inte hemma i lika stor utsträckning. Barnen tog tidigare ett stort ansvar för hemmet, vilket i dagsläget inte behövs i samma utsträckning, när Sara nu själv orkar mer. Barnen behöver idag inte oroa sig för sin mamma utan kan lägga den energin på sig själva. Detta har enligt Sara medfört att barnen idag mår bättre, är lugnare, mer harmoniska, mycket piggare och gladare och de har betydligt mer kontakt med varandra idag. Sara har i och med sin förändring blivit mer tillgänglig för sina barn, släkt och vänner. När Saras hälsa förbättrats får hon mer kraft över till socialt umgänge och att vårda sina relationer, vilket naturligtvis leder till positiva förändringar hos de personer som finns i hennes närhet.

Vän

Sara och hennes vän berättar att de idag har betydligt mer umgänge med varandra och att de har en daglig kontakt. Saras vän berättar att de i och med att Sara började förbättra sin hälsa också började stötta varandra. Detta skapade en positiv förändring även i vännens dagliga liv. Vännens upplever att Sara engagerar sig mycket mer i deras relation efter det att hon gick med i projektet, vilket även påverkar henne positivt.

Övriga projektdeltagare

Övriga projektdeltagare, och då främst i Saras grupp, har på olika sätt påverkats av Saras förändring. Den kommunala processledaren berättar att flera har blivit motiverade att delta i projektet när de sett Saras påtagliga förändring, men det har också förekommit viss avundsjuka.

Miljön

Miljön är en intressent som påverkas bland annat genom den energi som förbrukas vid nyttjande av lokaler och vattenförbrukning samt genom konsumtion av exempelvis papper. Sannolikt har miljöpåverkan ingen större betydelse i den här analysen eftersom det troligtvis hade skett en likvärdig förbrukning om Sara istället hade valt att stanna kvar på kommunens arbetsträningsenhet.

Kommunal processledare, samt övriga intressenter

Den kommunala processledaren, den kommunala tjänstemannen på Socialtjänsten, projektkoordinatorn, Arbetsförmedlingen och Saras läkare är samtliga professionella aktörer i Saras liv. Även i sådana relationer finns det vanligtvis en positiv påverkan. Saras kommunala processledare uttrycker det på följande sätt *"Man påverkas av att påverka. Det bästa med det här jobbet är när människor förstår att man kan påverka sina liv. Det är det absolut roligaste"*.

I tabellen nedan tydliggörs intressentkartläggningen.

Tabell 1 Intressentkartläggning

<i>Intressent</i>	<i>Inkludera/exkludera samt logisk grund</i>	<i>Insamlingsmetod</i>	<i>Antal</i>
Sara	Inkludera	Intervjuer/samtal	2+flera uppföljande samtal
Kommunen Socialtjänsten	Exkludera	Intervju	1
Vän	Exkludera	Intervju	1
Kommunal processledare	Exkludera	Intervju Enkät	1 enkät, 1 intervju+ flera uppföljande samtal
Saras två tonårsbarn	Exkludera		
Projekt-Koordinator	Exkludera		
Släkt och anhöriga	Exkludera		
Övriga projektdeltagare	Exkludera		
Arbetsförmedlingen	Exkludera		
Saras läkare	Exkludera		
Miljö	Exkludera		

Validering av rapportens innehåll

Den färdiga rapporten har granskats av den kommunala processledaren i syfte att validera innehållet i rapporten. Den kommunala processledaren fick rapporten per epost och återkom med en muntlig redogörelse av sina reflektioner på innehållet. Den kommunala processledaren meddelade att hon ansåg att innehållet stämde väl överens med hennes egen bild av Saras förändring. Följande kommentarer framkom under samtalet;

- *"Innehållet stämmer mycket väl överens med min bild av Saras förändring."*
- *"Det är synd att Saras barn inte ställde upp på någon intervju. Jag tror att det hade gett ännu mera tyngd till analysen. Eftersom de tidigare hade en mamma som nästan ständigt sov och inte var närvarande, har de självklart sett en stor förändring hos sin mamma."*
- *"Beskrivningen av hur Sara mådde innan hon började delta i projektet är en beskrivning som jag känner stämmer mycket bra in på Sara."*

Med dessa kommentarer som grund har vi valt att låta innehållet i rapporten vara kvar som innan och därmed inte sett ett behov att göra några förändringar, eftersom innehållet stämmer väl överens med den kommunala processledaren bild av Saras förändring.

Insatser

En insats är en resurs som krävs för att effekter ska kunna uppstå. Insatser kan vara både monetära och icke-monetära. En icke-monetär insats, som till exempel tid, kan behöva omvandlas till en monetär term för att kunna inkluderas i en SROI-analys. I en SROI-analys används alltid det ekonomiska värdet av insatserna. Insatser kan med andra ord motsvara exempelvis tid eller pengar som är en förutsättning för att en aktivitet ska kunna genomföras.

De insatser som krävs för att möjliggöra Saras förändring och dess effekter är projektets budget och den aktuella samarbetskommunens insats i form av lön till den lokalt förankrade processledaren. Kostnaden för lokalen som Sara tillsammans med sin grupp har disponerat under projektperioden har också utgjort en sådan insats.

Kostnaden för respektive insats är beräknade på 18 månader med anledning av att 18 månader överensstämmer med tiden för själva analysperioden, det vill säga den period som vi valt att mäta effekterna av. Analysperioden avser, som tidigare sagts, perioden från det att Sara påbörjade sitt deltagande i projektet i januari 2010 till och med juni 2011.

Tabell 2 Insatser

<i>Intressent</i>	<i>Typ av insats</i>	<i>Värde av insats</i>
Kommunen	Processledarlön + Lokal	44 060 + 22 500
Svenska ESF-rådet	Projektkostnaden fördelad på antalet deltagare	47 853
TOTALT		114 413

I den här analysen vill vi belysa värdet som förändringsprocessen har medfört och ser det inte som relevant att inkludera värdet av Saras egen tid som en insats. Sara hade haft samma ersättning och tid även om hon inte deltagit i projektet och därför är det inte intressant att i detta sammanhang lyfta in det som en insats. Om Sara inte hade valt att delta i projektet hade hon fortsatt på kommunens arbetsträningsenhet i samma utsträckning som innan hon gick med i projektet och när hon gick med i projektet var det i samma tidsutsträckning som hon tidigare haft på arbetsträningsenheten. Vi har valt att ta med de insatser som är avgörande för att göra det möjligt att kunna erbjuda denna förändringsprocess. Sara och även övriga deltagare i projektet har erbjudits en förändringsprocess och det är värdet av denna som den här analysen pekar på.

Projektet Socialt företagande för ökad välfärd finansierades av Europeiska socialfonden genom Svenska ESF-rådet. Den totala projektbudgeten under januari 2010 – juni 2011 var 4 078 079 kronor. Projektets kostnader har redovisats månadsvis och fördelats på det antal deltagare som varit aktiva under respektive månad, detta eftersom antalet deltagare har varierat något under projektperioden. Kostnaden per deltagare i projektet under den aktuella analysperioden är 47 853 kronor (se bilaga 1). Varje deltagare har erbjudits en förändringsprocess/förändringsmöjlighet. Kostnaden per deltagare är i stort samma för varje person, även om aktiviteterna har anpassats något efter varje grupps specifika förutsättningar.

De insatser som krävts av respektive kommun för att möjliggöra den aktuella grupprocessen var lokalkostnad och lön till den lokalt förankrade processledaren. I den kommun som är aktuell för denna analys hade kommunen en person som var anställd på 50 % och som under den tiden enbart tjänstgjorde i Saras grupp. Genom intervju med den aktuella processledaren fick vi information om att processledarens heltidslön var 23 957 kronor per månad. Denna kostnad har multiplicerats med 1,41 för att få med de sociala omkostnaderna och vidare med 50 % (aktuella tjänstgöringsgraden för tjänsten som lokal processledare). Summan har i sin tur multiplicerats med 18 månader och efter det fördelats på 6,9 vilket är det genomsnittliga antalet deltagare i gruppen under januari 2010-juni 2011. Summan avseende lönekostnaden för den lokala processledaren blir enligt uträkningen 44 060 kronor per deltagare i gruppen under januari 2010-juni 2011. Insamling av data/uppgifter har skett genom intervju med den lokala processledaren, samt statistik över genomsnittligt antal deltagare i den aktuella gruppen (se bilaga 1).

Utöver lönekostnad för den lokala processledaren har den aktuella kommunen även bidragit med en insats i form av lokal som Saras grupp har haft tillgång till under projektperioden. Lokalen har varit en del av den arbetsträningsenhet där Sara arbetstränade innan hon började sitt deltagande i projektet. Verksamheten på den aktuella kommunens arbetsträningsenhet samt den grupp som Sara senare var en del av nyttjade de gemensamma lokalerna och delade därmed på den totala lokalkostnaden. På grund av svårighet att få fram uppgifter om den faktiska kostnaden för lokalen, har vi valt att beräkna kostnaden för lokalhyran till 50 000 kronor/månad, baserat på lokalens storlek och lokalisering. Den kostnaden har multiplicerats med 18 (antal månader under analysperioden) och sedan fördelats på 40 deltagare (antalet individer aktiva i projektet inom den aktuella kommunen samt i kommunens ordinarie arbetsträningsverksamhet). Kommunens insats i form av lokal blir enligt vår beräkning 22 500 kronor per deltagare.

Den totala insatsen som krävts för att möjliggöra Saras förändringsprocess och dess effekter är således 114 413 kronor.

Effekter, indikatorer och proxytermer

I föregående avsnitt beskriver vi de insatser som krävts för att möjliggöra den aktuella förändringsprocessen samt dess effekter och värdeskapande. Vi börjar detta avsnitt med att beskriva hur dessa insatser omvandlas till aktiviteter i projektet. Saras deltagande i dessa aktiviteter och hur de kom Sara till del, är aktiviteternas resultat. Detta resultat leder sedan fram till effekter som Sara upplever.

De insatser i form av lokaler, processledare, koordinator med mera som beskrivits tidigare, möjliggjorde en rad aktiviteter. Saras grupp genomgick en lärprocess med strategisk rådgivning av koordinator en gång i veckan. Innehållet följde en på förhand uppgjord struktur med olika moment, utformad för att skapa förutsättningar för empowermentprocess. Aktiviteterna har tidigare beskrivits under avsnittet Bakgrund. Ibland kom externa gäster och informerade om varierande teman, anpassade efter var gruppen befann sig i sin process. Några exempel på teman är friskvård, bokföring, föreningsteknik och skattefrågor. Sara deltog på 51 av de 61 veckovisa träffarna med projektkoordinatorn under projektiden. Sara deltog 50 % av en heltid i projektet, det vill säga fyra timmar per dag vilket utgjorde 100 % av hennes förmåga vid tidpunkten. Tiden mellan de veckovisa fysiska träffarna med projektkoordinatorn var också viktiga aktiviteter för Sara. Resultatet här var att Sara så gått som dagligen träffade sin processledare och de andra gruppdeltagare där olika aktiviteter genomfördes, till exempel arbetsträning, uppgiftslösning kopplat till den strategiska rådgivningen, informationssökning och samtal. Sara deltog även vid de utbildningstillfällen/nätverksträffar som genomfördes för samtliga grupper i projektet. Dessa träffar var också viktiga för Sara och hon deltog vid 10 av 11 av dessa tillfällen under projektiden. Saras grupp genomförde även ett studiebesök under projektiden där Sara deltog.

I Saras fall har den process som hon genomgått skapat en stor förändring. Hon berättar i intervjuer att hennes hälsa förbättrats och att hon idag har ett annat socialt liv. För att kunna mäta dessa effekter uttrycks de i mätbara indikatorer och ges värden med hjälp av så kallade monetära proxytermer. Detta innebär att effekterna ges ett uppskattat värde med hjälp av olika metoder som presenteras nedan. Sara själv är viktig i det sammanhanget. Hon har dock inte själv kunnat värdera sin förändring i monetära mått. Förändringen är ovärderlig för henne. För att finna ett värde som kan uttryckas i monetära mått har vi på olika sätt sökt fram proxytermer för de effekter som Saras förändring skapat, kopplat till hur Sara beskrivit sin förändring vid intervjuerna.

I Saras fall har den ökade tilltron till sig själv under projektiden och hennes egen förmåga att styra sitt liv i en positiv spiral, lett till att hennes fysiska och psykiska hälsa avsevärt har förbättrats. Detta har lett till att hennes sociala kontakter har fördjupats och intensifierats. Hennes folkskygghet har helt försvunnit. Hon umgås

mer med sina barn och sin släkt. När vi träffade Sara visade hon upp fotografier på sig själv från tiden precis innan hon gick med i projektet. Vi såg på henne hur glad hon är över att ha minskat i vikt och fått mindre eksemutslag. Sara har efter analysperioden helt blivit av med sina eksemutslag samt minskat sin medicinförbrukning radikalt. Flera av de mediciner som hon tagit regelbundet har hon helt slutat med. Andra har minskat kraftigt. Sara har under projekttiden gått ner 25 kg och börjat bli av med den övervikt som hon kämpat med i 15 år. Hon har inte uppsökt läkare sedan hon började delta i projektet. Sara har svårt att sätta ett ekonomiskt värde på de förändringar som hon genomgått. *"Pengar gör mig inte lyckligare, jag vill må som jag mår idag. Inga pengar kan ersätta den förändring som jag gått igenom under projektet"*. Sara upplever förändringsprocessen som en ovärderlig förändring. Sara berättade i intervjuerna att hon inspirerats av att se andra i projektet förändras och börjat tro på sina egna möjligheter.

Saras väninna bekräftar Saras stora förändring. Saras väninna har känt Sara i omkring fyra år. Hon beskriver att Sara innan projektet mådde mycket dåligt. Hon hade mycket eksem och var överviktig. Hon sov mycket och var nedstämd. I och med projektet började förändringen som hela tiden har förbättrats under projektets gång. Väninnan bedömer att Saras eksem har minskat kraftigt under projekttiden. Enligt väninnan har Sara idag ett mycket större socialt umgänge, hon umgås mer med sina barn och deras kamrater. Hemmet har blivit lite av en fritidsgård enligt väninnan. Saras kontakter med väninnan har ökat efter det att hon gått med i projektet. Innan projektet hade de telefonkontakt ungefär var 14:e dag och träffades 1-2 gånger/månaden. Nu har de daglig telefonkontakt och träffas 2-4 gånger/vecka. Väninnan upplever att Sara engagerar sig mycket mer i andra människor efter det att hon gick med i projektet.

Saras arbetsledare, som också är Saras lokala processledare inom projektet, har känt Sara i många år och ser också stora förändringar. Förutom det synliga med viktminskning och mindre eksem är Sara inte längre folkskygg enligt arbetsledaren. Hon har upplevt att Sara idag har bättre kontakt med sin familj. Under vår intervju med den kommunala tjänstemannen på Socialtjänsten instämmer även han i beskrivningen av Saras förändring och uttrycker att Sara har förändrats markant efter det att hon började delta i projektet.

Effekter och indikatorer:

Vi har valt att dela in Saras förändring i två effekter:

- Förbättrad hälsa
- Förbättrade sociala relationer

Dessa har vi valt eftersom det är de effekter som Sara själv i intervjuer har angett att hon har upplevt. För att få ett mått på dessa effekter har vi, utifrån våra samtal med Sara, valt ut ett antal indikatorer. Indikatorerna på Saras förbättrade hälsa är

viktminskning, minskad medicinförbrukning och minskade eksemutslag. Av dessa tre fokuserar den minskade medicinförbrukningen till stor del på den psykiska hälsan hos Sara då den största delen av medicineringen syftar till behandling mot depression och sömnproblem. Indikatorerna för viktminskning och minskade eksemutslag belyser istället förbättringarna av den fysiska hälsan.

För varje indikator har vi dessutom valt ett tröskelvärde. Ett sådant anger hur mycket förändring som behöver ske för att den i analysen skall anses betydande och att effekten därmed har uppstått. Avseende effekten Förbättrad hälsa och indikatorn minskat eksemutslag har vi valt ett tröskelvärde på 50 %, det vill säga utslagen skall ha minskat till hälften. I Saras fall har de dock minskat med 100 %. Vi har dessutom räknat på vad hennes eksemsalva faktiskt har kostat, och totalt är det drygt 14 kronor per dag (se bilaga 4 för uträkning). Det motsvarar en årlig kostnad om 5 200 kronor.

Avseende medicinförbrukningen har vi valt ett tröskelvärde på en 30 procentig konsumtionsminskning för att förändringen skall anses betydande. För Sara har den i snitt minskat med 44 %. Även här har vi räknat på hur stor den minskade kostnaden varit avseende medicininköp som en konsekvens av den förändringsprocess hon varit en del av. Totalt handlar det om 77 kronor per dag, det vill säga totalt cirka 28 000 kronor per år. I både denna och den föregående beräkningen har vi inte tagit hänsyn till högkostnadsskydd, utan vill istället visa på hur stor den totala kostnaden faktiskt är.

När det avslutningsvis gäller tröskelvärdet för viktminskningen behöver det, precis som för de andra indikatorerna, vara rätt högt. Den huvudsakliga anledningen till det är att Saras egen beskrivning av effekten visar att den är omfattande, och därför har vi valt en proxyterm som är relativt hög (se nedan); värdet av effekt är ju tydligt sammanlänkat med effektens omfattning. Vi anser därför att en viktminskning på minst 20 kg är rimlig för att effekten skall anses betydande.

Som synes ovan uppfyller Sara alltså kriterierna för samtliga tre indikatorer och vi kan därmed konstatera att hon har genomgått en betydande förbättring vad gäller sin hälsa. För att sedan identifiera en relevant proxyterm för hennes förbättrade hälsa har vi valt att använda oss av information från rapporten "Kalorier kostar" utgiven av Finansdepartementet (Andersson & Fransson, 2011). I den framgår det att Vägverket (numera Trafikverket) har räknat fram ett värde på 21,6 miljoner kronor per statistiskt liv. Enligt Statistiska Centralbyrån är den förväntade medellivslängden för en kvinna (2010) 83,5 år, vilket ger ett statistiskt värde på 258 000 kronor per år och kvinna. Enligt Andersson & Fransson (2011) pekar en metastudie publicerad i the Lancet 2009 på att man i genomsnitt förlorar tre levnadsår på grund av fetma. Om vi då multiplicerar 258 000 kronor med tre, vilket är det antal år som Sara genom viktminskningen kan ha vunnit i livslängd (blir det lite drygt 776 000 kronor) får vi ett värde på vad minskad fetma kan anses vara värd. Med tanke på att viktminskningen

är en så pass viktig del i Saras förbättrade hälsa är det därmed rimligt att dessutom använda värdet på 776 000 kronor som en proxyterm för den aktuella effekten. Den ger helt enkelt en indikation på hur mycket Saras förbättrade hälsa är värd. I Tabell 3 nedan sammanställer vi resonemanget om indikatorer och proxytermer för effekten Förbättrad hälsa.

Tabell 3 Sammanställning indikatorer och proxyterm för effekten Förbättrad hälsa

<i>Indikatorer/proxyterm</i>	<i>Tröskelvärde</i>	<i>Saras utfall</i>	<i>Värde</i>
Minskat eksemutslag (indikator)	50 %	100 %	-
Minskad medicinförbrukning (indikator)	30 %	44 %	-
Viktminskning (indikator)	20 kg	25 kg	-
Värde förbättrad hälsa (proxyterm)	-	-	776 000 kr

Vad gäller effekten Förbättrade sociala relationer har vi istället valt två indikatorer: mer tid för sociala relationer och minskad folkskygghet. I det förstnämnda fallet har vi utgått från tre underliggande aspekter: mängden tid Sara spenderar med barnen, antalet restaurangbesök med barnen samt antalet träffar med slakten. I det förstnämnda fallet har vi satt tröskelvärdet till minst en timma om dagen. Avseende antalet restaurangbesök skall det ha ökat med minst ett tillfälle per år, och umgänget med slakten ska ha dubblerats.

Utifrån vår informationsinsamling kan vi konstatera att Sara överstiger samtliga tre tröskelvärden rejält. Umgängestiden med barnen har ökat från tolv minuter per månad till två timmar om dagen. Restaurangbesök med barnen genomförs idag fyra gånger per år mot tidigare en gång, och hennes umgänge med slakten har ökat från noll till sex tillfällen per år.

Avseende indikatorn folkskygghet har vi utgått ifrån Saras bussresor till och från kommunens arbetsträningsverksamhet. Under intervjuerna berättade Sara att hon tidigare inte klarade av att åka buss om hon delade den med alltför många resenärer, det vill säga att hon skulle behöva sitta eller stå i närheten av en annan människa. Sara tyckte inte heller om när andra tittade på henne och undvek därför ögonkontakt. Detta ledde till att hon på grund av sin folkskygghet lät bussar med, enligt Saras uppfattning för många passagerare, passera och istället väntade hon på en buss med färre passagerare i. I snitt tog därför en bussresa från kommunens arbetsträningsverksamhet och hem, omkring två timmar. En resa som Sara åker fem

dagar i veckan och som i normala fall inte ska ta mer än 30 minuter. Utifrån detta har vi valt ett tröskelvärde som innebär att hon behöver kliva på bussen minst 50 % av de gånger då bussen redan har många passagerare. Samtalen med Sara i slutet av analysperioden visar dock att hon numera aldrig låter en buss passera, oavsett hur många passagerare den redan har; hennes folkskygghet är borta.

Ovanstående visar alltså att Sara uppfyller kriterierna för båda indikatorerna och att hon därmed upplever en betydande förbättring vad gäller sina sociala relationer. Frågan är då hur vi skall värdera denna effekt.

Både avseende de sociala relationer och den minskade folkskyggheten har vi fått detaljerad underliggande information om omfattningen från Sara. Den kan vi med fördel använda för att beräkna värdet av effekten. Vi har redan nämnt att hon numera umgås i genomsnitt två timmar per dag med sina barn, vilket motsvarar över 700 timmar per år. Hon går på restaurang med barnen fyra gånger per år (varje besök kostar ungefär 500 kr), och hon sparar 90 minuter varje dag på att inte stå och vänta på en buss med få passagerare.

Sammantaget har vi beräknat proxytermen för Förbättrade sociala relationer genom att addera följande aspekter:

1. Ökade umgängestiden med barnen multiplicerat med ett timvärde
2. Ökade umgängestiden med släkten multiplicerat med ett timvärde
3. Antalet tillfällen Sara äter ute med barnen multiplicerat med en kostnad per gång
4. Antalet timmar Sara inte längre väntar på en buss med färre antal passagerare, multiplicerat med ett timvärde.

Sammantaget utgår proxytermen alltså ifrån värdet av den förändrade tidsåtgången relaterad till Saras förbättrade sociala relationer. För att sätta ett värde på den tiden har vi valt att använda oss av värdet av en frivilligtimme, och mer konkret det värde som används inom ramen för EU-finansierade landsbygdsprogram (de så kallade Leaderprojekten). Föreningen Astrid Lindgrens hembygd administrerar dessa program och det är från deras hemsida (www.astridlindgrenshembygd.se) vi hämtat uppgiften om att de värderar en frivilligtimme till 175 kronor. Eftersom Sara, vid tidpunkten för analysen, inte uppber någon lön anser vi det rimligt att använda värdet för motsvarande frivilligtimme som ett uttryck för vad en timme för Saras del är värd.

I Tabell 4 (på nästa sida) sammanfattar vi indikatorerna och proxytermen för effekten Förbättrade sociala relationer. I Bilaga 4 finns detaljerad information om hur vi kommit fram till respektive del i proxytermen.

Tabell 4 Sammanställning indikatorer och proxyterm för effekten Förbättrade sociala relationer

<i>Indikatorer/proxyterm</i>	<i>Tröskelvärde</i>	<i>Saras utfall</i>	<i>Värde</i>
Mer tid för sociala relationer (indikator)			
- Mängden tid med barnen	1h/dag	2h/dag	191 625 kr
- restaurangbesök med barnen	1 st/år	4 st/år	2 250 kr
- antalet träffar med släkten	dubblerats	från 0 till 6 st	3 150 kr
Minskad folkskygghet (indikator)	50 %	100 %	102 656 kr
Värdet av den förändrade tidsåtgången (proxyterm – summering av ovanstående rader)			299 681 kr

I Tabell 5 nedan presenteras analysens effekter, indikatorer och proxytermer. Det sammanlagda värdet kopplat till respektive effekt presenteras också.

Tabell 5 Effekter, indikatorer och proxytermer

<i>Intressent</i>	<i>Effekt</i>	<i>Indikator</i>	<i>Utfall</i>	<i>Proxyterm</i>	<i>Värde</i>
Projekttagare Sara	Förbättrad hälsa	Minskad mängd eksem, minskad medicinförbrukning och viktminskning	100 %	Värdet av en viktminskning	776 000 kronor
Projekttagare Sara	Förbättrade sociala relationer	Minskad folkskygghet och mer tid för sociala relationer	100 %	Minskad tidsåtgång vid bussresor, ökad tid för sociala relationer och ökad kostnad i anslutning till detta	299 681 kronor

Påverkan

I detta avsnitt beskrivs vilka eventuella omkringliggande orsaker som kan ha påverkat värdet av de effekter som analysen belyser. Syftet är att beräkna hur stor del av effekterna som beror på analysobjektet och vad som beror på annat. Det handlar om att beräkna hur stor del av effekterna som hade uppstått även om de aktuella aktiviteterna inte hade genomförts (deadweight), hur stor del av effekterna som faktiskt kan tillskrivas analysobjektet (tillskrivning), samt uppskatta hur stor del av analysens effekter som förflyttas (förflyttning). Analysobjektets påverkan på värdeskapandet beräknas alltså utifrån de tre verktygen deadweight, tillskrivning samt förflyttning. Konsekvenserna av användningen presenteras i nedanstående tabell.

Tabell 6 Påverkan

<i>Intressent</i>	<i>Effekt</i>	<i>Deadweight</i>	<i>Tillskrivning</i>	<i>Förflyttning</i>
Sara	Förbättrad hälsa	16 %	100 %	0 %
Sara	Förbättrade sociala relationer	14 %	100 %	0 %

Deadweight

Deadweight är ett mått på den andel av en effekt (i procent) som skulle ha uppstått även om den aktuella aktiviteten inte hade genomförts. I denna analys är deadweight alltså ett mått på hur stor andel av Saras effekter som skulle ha uppstått även om hon inte deltagit i projektet Socialt företagande för ökad välfärd (se tabell 6).

För varje enskild indikator fick Sara svara på hur stor andel av effekterna som skulle ha uppstått även om hon inte deltagit i projektet. Saras upplevelse var att hon inte skulle ha genomgått en likvärdig förändring om hon istället valt att stanna kvar på kommunens arbetsträningsenhet. För att kunna vidimera denna information fick den lokalt förankrade processledaren, som även arbetar på kommunens arbetsträningsenhet, i uppgift att tillsammans med sina kollegor göra en skattning på samtliga individer som valt att stanna kvar på den arbetsträningsenhet som Sara tidigare arbetstränade. Den verksamheten består av 33 individer. Den lokala processledaren gjorde en bedömning av hur många av dessa 33 individer som under perioden januari 2010 till juni 2011 (avser analysperioden samt perioden då Sara deltagit i projektet), hade genomgått en någorlunda likvärdig förändring som Sara (avseende förbättrad hälsa och förbättrade sociala relationer) trots att de inte deltagit

i projektet. På en skala 1-10 där 1 avser ingen förändring och 10 avser en likvärdig förändring som Sara, gjorde den lokalt förankrade processledaren tillsammans med sina kollegor en gemensam bedömning. De konstaterade att ingen av de 33 skulle ha genomgått en likvärdig förändring som Sara (se bilaga 2). Resultatet visar att enbart en person var i närheten av en liknande förändring som Sara samt att det har skett en viss positiv förändring hos ungefär hälften av personerna.

Skattningen på varje enskild individ översattes till en procentuell förändring. Den totala procentuella förändringen som skett avseende effekterna Förbättrad hälsa respektive Förbättrade sociala relationer fördelades på det totala antalet personer (33). Den genomsnittliga förändringen hos en individ blev 16 % avseende effekten Förbättrad hälsa och 14 % avseende effekten Förbättrade sociala relationer (se bilaga 2). Utifrån resultatet gjorde vi bedömningen att det är rimligt att även Sara hade genomgått en viss förändring även om hon inte deltagit i projektet. Vi ansåg det rimligt att Sara skulle ha förändrats enligt genomsnittet och antog andelen på den genomsnittliga förändringen. Enligt detta underlag antar vi därmed att deadweight är 16 % avseende effekten Förbättrad hälsa och 14 % avseende effekten Förbättrade sociala relationer, även om Sara själv inte kunde se denna möjlighet till förändring utan deltagande i projektet.

Tillskrivning

Tillskrivning innebär att vi gör en bedömning av hur stor del av en effekt som orsakats av andra organisationer eller personer än de som inkluderats i analysobjektet. Den lokala processledaren är till exempel en viktig person för Saras utveckling och har bland annat varit betydelsefull i processen att stärka Saras självkänsla. Eftersom lönen för den lokala processledaren är en del av analysens insats, ska denna insats inte räknas med i tillskrivningen eftersom det redan är en del av analysen och den förändringsprocess som fokuseras.

Under de intervjuer som genomförts med Sara tillskriver hon förändringsprocessen genom projektet med 100 %, det vill säga att förändringen till fullo är anledningen till hennes förändring. För varje enskild indikator fick Sara svara på hur stor andel av effekterna som beror på projektet och hur stor andel som orsakats av andra organisationer eller personer som inte är en del av projektet. Sara ansåg inte att orsaken till hennes förändring kunde bero på någon annan orsak än den som var en effekt av hennes förändringsprocess genom deltagande i grupprocessen i projektet Socialt företagande för ökad välfärd. Av de totalt nio indikatorerna ansåg Sara att ingen förändring relaterad till någon av dem skulle ha skett om hon inte hade deltagit i projektet. I intervju med Sara uttryckte hon att hennes två barn samt hennes väninna självklart är viktiga personer i hennes liv, men det stöd som Sara får av dem fick hon i samma utsträckning även innan hon gick med i projektet och kan därmed inte tillskrivas någon orsak till de effekter som Sara upplever.

För att styrka Saras antaganden intervjuades även Saras lokala processledare som har en god erfarenhet av att arbeta med personer som av olika orsaker hamnat utanför arbetsmarknaden och hur olika effekter kan påverka en individ. Den lokala processledaren såg betydelsen av sin egen insats men inte heller den lokala processledaren ansåg att Saras förändring kunde bero på någon annan orsak än hennes förändringsprocess genom deltagande i den aktuella grupprocessen. Den lokala processledaren uttrycker i intervju att i och med att Sara påbörjade sitt deltagande i projektet *"gick hon in i ett annat sammanhang och positiva saker började hända"*. Med utgångspunkt från Saras upplevelse samt vår och den lokala processledarens förståelse för hennes process pekar denna analys på att effekterna till 100 % kan tillskrivas deltagandet i grupprocessen i projektet Socialt företagande för ökad välfärd.

Förflyttning

Förflyttning avser hur stor del av respektive effekt som inte har skapats av analysobjektet utan uppstått tidigare eller som har förskjutit redan befintliga effekter. Eftersom den här analysen avser att mäta värdet av en individs förändringsprocess genom deltagande i en specifik grupprocess sker det ingen förflyttning av analysens effekter. Saras förbättrade hälsa och förbättrade sociala relationer kommer inte att leda till att någon annan person får försämrade hälsa eller försämrade sociala relationer. Förflyttning är inte aktuellt i denna analys eftersom det är förändringsprocessen i projektet i sig som utgör hela grunden för effekterna. 0 % förflyttning sker av effekter i denna analys.

Total social nytta

I detta avsnitt behandlas en annan viktig aspekt av Saras förändring. Det handlar om att bedöma varaktigheten av de effekter som Sara genomgått, som ett direkt resultat av insatserna under den tid som mätts. Insatserna under analysperioden fortsätter att generera värde under en period, även om de klingar av.

Nyttoperioden är den bedömda tiden som det tar från det att effekten uppstått, fram till dess att förändringen helt har upphört. Avtrappning är den procentsats som visar hur effekterna av förändringsprocessen avtar med tiden. Dessa två aspekter behandlas i det första underavsnittet nedan.

Därefter presenteras den sociala nyttan som Saras förändring skapar. Det mynnar ut i ett SROI-värde som illustrerar hur mycket värde som skapas för varje insatt krona. För att detta ska vara möjligt summeras värdet som skapats varje år till ett totalvärde. När denna summa tagits fram räknas ett nuvärde fram där hänsyn tas till att värdet på pengar förändras över tid. För att få fram ett nuvärde användes diskontering. Diskontering grundar sig på det faktum att människor i allmänhet föredrar att få pengar i framtiden än idag. Pengars så kallade tidsvärde. För att ta hänsyn till tidsvärdet används en diskonteringsränta.

Den valda diskonteringsräntan bygger på en prognos av den tioåriga statsobligationsräntan hämtad från konjunkturinstitutets hemsida (www.konj.se). SKL, Sveriges kommuner och Landsting använder samma underlag för beräkning av deras så kallade internränta, en motsvarighet till diskonteringsräntan. Anledningen till att denna valdes som utgångspunkt är att analysobjektet i föreliggande rapport dels finansieras med offentliga medel, dels utgör ett viktigt bidrag till att lösa det kommunala och offentliga uppdraget. Det är därför en rimlig utgångspunkt att använda en diskonteringsränta som är i paritet med den som används inom SKL.

I valet av diskonteringsränta har den prognostiserade statsobligationsräntan för respektive aktuellt år i vår analys använts. Det innebär att en diskonteringsränta för 2011 på 3,4 %, för 2012 3,9 % och för 2013 4,5 % använts.

Nyttoperiod och avtrappning

Hur länge varar Saras förändring om man inte tar hänsyn till några andra förhållanden, aktiviteter eller insatser som Sara möts av efter analysperioden? Bedömning av nyttoperioden är ett år avseende effekten Förbättrad hälsa. Proxytermen för effekten är beräknad på ett sätt som utgör ett totalvärde på effekten och rent kalkylmässigt blir därför nyttoperioden 1 år och avtrappningen 100 %.

Avseende effekten Förbättrade sociala relationer är bedömningen att nyttoperioden är tre år. Detta grundar sig på en skattning utifrån de erfarenheter som vi själva och processledaren har av arbetet med människors förändring. I analysen är det inte okomplicerat att göra bedömningar av detta slaget. I själva verket kommer den förändring som Sara gått igenom att leda till nya möjligheter som inte hade funnits om hon inte genomgått denna förändringsprocess. Det är svårt att på detta sätt sätta en gräns för ett flöde av möjligheter och händelser. Men om vi hypotetiskt tänker oss att inget nytt tillförs Saras liv som en direkt följd av projektet, bedömer vi att den aktuella effekten skulle klinga av och upphöra efter tre år. Därefter kan vi inte längre

direkt tillskriva Saras förändring de insatser som genomfördes inom ramen för projektet. Vi utgår från en tidpunkt där effekten uppstått, vilket enligt vår analys utifrån intervjuerna och den lokala processledarens bedömning är i januari 2011.

Nyttoperioden börjar därmed när Sara har knappt ett år kvar i projektet. Under hela 2011 sker det ingen avtrappning av värdet med anledning av att projektets insatser fortfarande bidrar till att upprätthålla värdet. För nyttoperiodens andra år (2012) minskar värdet av de förbättrade sociala relationerna med 50 % i förhållande till värdet från föregående år, och år 2013 minskar värdet med 90 % i förhållande till år 2012. Efter 2013 är nyttoperioden slut och effekten av Saras förändring kan inte längre anses generera något värde kopplat till insatserna i denna analys.

Bedömningen av avtrappningen bygger vi alltså på de erfarenheter som vi själva och processledaren har av arbetet med människors förändring. Saras erfarenheter och minne av aktiviteterna inom projektet lever fortfarande kvar under det efterföljande året 2012, men värdet minskar ändå, eftersom sociala relationer är en färskvara och kräver underhåll. Det är därför rimligt att anta att värdet av effekten börjar minska direkt när inga nya insatser stoppas in och att värdet dessutom minskar någorlunda linjärt över tiden. Givet resonemanget nedan om avtrappningen år tre, innebär det en avtrappning för år 2012 på 50 %.

När över ett år har gått sedan projektet avslutats har minnena, erfarenheterna och de sociala relationerna avtagit än mer i relation till analysobjektet. Det handlar om så mycket som 90 % under det tredje året (2013). Att värdet minskar med så mycket handlar om att det då gått lång tid utan att de uppbyggda relationerna fått ny näring. Att inte träffas eller pratas vid på två år gör i de allra flesta fall att relationen har nått en nollpunkt och att de behöver börja byggas upp igen med hjälp av nya insatser. Det innebär i sin tur att nyttoperioden för effekten i relation till analysobjektet är slut. Sannolikt kommer dock nya insatser investeras och aktiviteter genomföras som i sig påverkar Saras förbättrade hälsa och förbättrade sociala relationer även efter det att Sara avslutat sitt deltagande i projektet. Dessa insatser och tillhörande värden hör dock inte till denna analys, utan är med fördel föremål för en uppföljande kartläggning framöver.

Tabell 7 Nyttoperiod och avtrappning

<i>Intressent</i>	<i>Effekt</i>	<i>Nyttoperiod</i>	<i>Avtrappning år 1</i>	<i>Avtrappning år 2</i>	<i>Avtrappning år 3</i>
Sara	Förbättrad hälsa	1 år	100 %		
Sara	Förbättrade sociala relationer	3 år	0 %	50 %	90 %

Social nytta

I denna analys framkommer SROI-värdet 8,8:1 (det totala nuvärdet om 1 010 320 kronor dividerat med den totala insatsen om 114 413 kronor). Detta innebär att varje satsad krona i projektet skapar förändring hos Sara som kan värderas till cirka nio kr. Analysen indikerar därmed att Saras förbättrade hälsa och förbättrade sociala relationer, genererar ett knappt nio gånger högre värde än insatsen. Detta värde visar dock specifikt vad Saras förändringsprocess är värd och kan inte generaliseras. Varje individ genomgår och upplever en förändring på olika sätt.

I Tabell 8 nedan presenteras nuvärdet för Saras förändring de tre åren som vi bedömt att förändringen varar, med början 2011. Där visas också det totala nuvärdet på Saras förändring där hänsyn tagits till det diskonterade värdet. Vi har alltså inkluderat nytta för år 2011-2013 i beräkningen av nuvärdet.

Tabell 8 Totalt nuvärde per år

<i>2011</i>	<i>2012</i>	<i>2013</i>
879 657 kr	119 370 kr	11 292 kr

Totalt nuvärde: 1 010 320 kr

Analysen pekar på att ett projekt som genererar en stark förändringsprocess kan visa sig skapa ett stort värde. Det är dock svårt att sätta ett exakt värde på när en människa återfår möjligheten att styra över sitt liv och stärka sitt självförtroende på det sätt som Sara gjort. Sara uttrycker denna problematik på ett målande sätt när hon konstaterade att hennes förändring är ovärderlig, ett uttalande som också gett namn åt denna rapport.

Känslighetsanalysen

Att genomföra en känslighetsanalys innebär att de viktigaste antagandena i analysen ändras i syfte att synliggöra vilken påverkan det har på analysens SROI-värde. Syftet med känslighetsanalysen är att pröva vilka antaganden som har störst inverkan på analysen. Värden för olika områden har ändrats med 50 % i negativ riktning för att tydliggöra hur känsliga de är. De områden som ändrats är proxytermer, tillskrivning, deadweight, avtrappning, effekter, monetariserade insatserna samt diskonteringsräntan. Samtliga av dessa områden ändrades med lika många procent (i negativ riktning) tills vi fick fram SROI-värdet 1.1.

Nedan ges mer detaljer om hur vi gått tillväga, vilka områden som innefattar störst osäkerhet, samt det utfall som analysen gav, det vill säga hur värdet varierade som en konsekvens av att olika variabler ändrades. Analysens SROI-värde är 8,8:1 och det är det värdet som har påverkats när olika antaganden har varierats för att testa analysens känslighet.

- När värdet för respektive **proxyterm** halverades påverkades värdet avseende effekten Förbättrad hälsa SROI-värdet med 31 %. För den andra proxytermen (avseende effekten Förbättrade sociala relationer) minskade värdet med 19 %. Det indikerar att modellen är känslig för variationer i proxytermerna. Källan till informationen är till stor del Sara själv varför pålitligheten i informationen kan anses hög. Informationen har även vidimerats av den lokala processledaren samt Saras väninna. Valet av proxytermer baseras på uppgifter från välkända organisationer som Finansdepartementets Expertgrupp för studier i offentlig ekonomi och föreningen Astrid Lindgrens Hembygd. Detta bidrar ytterligare till pålitligheten i proxytermerna.
- Att halvera **tillskrivningen** för effekten Förbättrade sociala relationer sänkte SROI-värdet till 7,17:1, det vill säga en minskning med 19 %. Att halvera tillskrivningen för effekten Förbättrad hälsa sänkte värdet till 6,08:1, det vill säga en minskning med 31 %. Detta indikerar att modellen är känslig även avseende tillskrivningen. Kontakterna med Sara, den lokala processledaren samt Saras väninna, pekar starkt på att projektet var centralt för att de positiva effekterna skulle kunna uppnås. Därför antas att uppskattningarna av tillskrivningarna i grundscenariot är rimliga.
- Att dubbla andelen för **deadweight** från 16 % till 32 % för effekten Förbättrad hälsa sänkte förhållandet till 6,64:1, det vill säga en minskning med 25 %. Att istället dubbla andelen för deadweight från 14 % till 28 % avseende effekten Förbättrade sociala relationer sänkte förhållandet till 7,33:1, det vill säga en minskning med 17 %. Detta indikerar att båda värdena för deadweight är känsliga. Med tanke på att värdet på deadweight valts utifrån den genomsnittliga procentuella förändring som Sara kan antas ha genomgått även om hon inte deltagit i projektet, trots att Sara själv inte kunde se denna

möjlighet till förändring, anser vi att värdena för deadweight är rimliga. De bygger på ett flertal människors värdering av förmodad alternativ förändring.

- Som en del i känslighetsanalysen varierades **avtrappningen**. Avseende effekten Förbättrad hälsa genomfördes ingen förändring med anledning av att avtrappningen redan har ett maximalt värde om 100 %. En dubbling av avtrappningen avseende effekten Förbättrade sociala relationer innebar att förhållandet minskade till 7,69:1, det vill säga en 13 procentig förändring, vilket tyder på viss känslighet i modellen. Avtrappningsuppskattningarna i grundscenariot är dock grundade på uppskattningar av både den lokala processledaren med mångårig erfarenhet av att arbeta med människors förändring, samt vår egen erfarenhet av målgruppen. Med tanke på att känsligheten inte är särskilt hög är bedömningen att den samlade erfarenheten är grund nog för att uppskatta avtrappningen. Trots det finns det självklart ett behov av bättre uppföljning av analysobjektets effekter över en längre tid, så att empiriska studier av avtrappningen kan göras. Detta skulle i sin tur leda till en större säkerhet vad gäller avtrappningen. Eftersom projektet avslutades sista oktober 2011 och denna rapport var sammanställd innan det datumet var en sådan empirisk studie inte möjlig att genomföra.
- I den aktuella SROI-analysen har vi valt att fokusera på två **effekter**, Förbättrad hälsa och Förbättrade sociala relationer. Utfallet av dessa effekter är 100 % då Sara uppfyller de tröskelvärden som formulerats. När värdet på utfallet för effekten Förbättrad hälsa minskades till 50 % påverkade det SROI-värdet med 31 %. När värdet på utfallet för effekten Förbättrade sociala relationer minskade till 50 % påverkade det SROI-värdet med 19 %. Även här indikerar det att värdena för effekterna är känsliga för variationer. Vår bedömning är dock att tröskelvärdena är relativt högt satta i förhållande till Saras status när hennes förändringsprocess inleddes. Det är också med råge som hon överskrider tröskelvärdena och därför är det rimligt att utfallet är korrekt.
- Insatsen för kommunens lokalkostnad kan ses som en **monetariserad insats** eftersom den inte är baserad på faktisk kostnad. För att testa känsligheten i värdet för lokalkostnaden ökade vi värdet med 50 % vilket innebar att det påverkade SROI-värdet med 16 % och minskade det till 7,38:1. Om vi hade haft en möjlighet att få fram den faktiska kostnaden avseende lokalen hade det självklart ökat pålitligheten i SROI-värdet i denna analys. Med lokalens storlek och lokalisering i åtanke har vi ändå försökt sätta en lokalkostnad som är så representativ som möjligt.
- **Diskonteringsräntan** som vi valt att använda har sin grund i SKL:s rekommendation om årlig internränta inom kommuner och landsting. Vi har sedan hämtat den underliggande informationen från Konjunkturinstitutets hemsida. När värdet på diskonteringsräntan ökades med 50 % påverkade det

bara SROI-värdet med 2 %. Detta indikerar att den valda diskonteringsräntan inte är känslig.

Den mängd förändring som krävs i samtliga områden för att få fram ett SROI-värde om 1:1 är 47 %. De områden som är en del i denna beräkning är proxytermer, tillskrivning, deadweight, avtrappning, effekter och monetariserade insatser. Detta visar att det krävs väldigt stora förändringar i mätningar och antaganden för att analysobjektet inte ska skapa något mervärde alls. Resultatet kan därför anses tydliggöra att grupprocessen i projektet Socialt företagande för ökad välfärd med stor säkerhet skapar ett betydande mervärde för Sara.

Rekommendationer

Förändringen som Sara har gått igenom, med förbättrad hälsa och förbättrade sociala relationer som konsekvens, har uppstått genom den förändringsprocess som skapats. Förändringen har hon förvaltat genom att ta ett rejält kliv mot att lämna utanförskap och komma in på arbetsmarknaden och åter verka i den delen av samhället. Sara har erbjudits anställning från 1 november som en direkt följd av hennes medverkan i projektet Socialt företagande för ökad välfärd.

I detta avsnitt presenteras några rekommendationer utifrån analysens resultat.

Mätrelaterade rekommendationer

I syfte att få Saras subjektiva värdering av den positiva förändring som skett som en konsekvens av hennes förändringsprocess, försökte vi få henne att värdera de effekter som hon upplevde. Sara fann det mycket svårt att sätta ett värde på den förändring hon genomgått. Hon uttryckte att det var ”**en ovärderlig förändring**” som hon aldrig skulle vilja ha ogjord. Om hon hade kunnat värdera denna förändring i ett ekonomiskt värde hade sannolikt SROI-värdet blivit betydligt högre. En rekommendation i detta avseende är ändå att i möjligaste mån försöka få en subjektiv värdering för att kunna visa vad förändringen är värd för den enskilda individen.

Verksamhetsrelaterade rekommendationer

Följande framgångsfaktorer gällande projektupplägget har identifierats som viktiga för Saras förändringsprocess.

1. Rekrytering av grupper har utgått från den egna **individens motivation** att delta i projektet. Deltagare har inte ”anvisats” till ett program, utan gruppens existens vilar på individens egna val. Detta har skapat motivation från början hos hela gruppen. Denna motivation tolkar vi har varit en av faktorerna som hjälpte till att skapa en god växtmiljö för Saras förändringsprocess.
2. Projektets pedagogiska upplägg som har byggt på **deltagarnas delaktighet** utifrån varje individs förutsättningar. Eget ansvar har skapat ett engagemang hos deltagarna vilket medfört känslan av att alla kan bidra i ett sammanhang som inger hopp och tro på den egna förmågan.
3. Projektets starka fokus på **gruppsammanhållning** och att ingå i ett gemensamt ”projekt” har tillfört energi och framtidstro hos deltagare. Känslan att vara en del av ett bygge med utmanande mål har skapat en sammanhållning i gruppen.
4. Att projektet i stor utsträckning skapat **strukturgrupper** i den egna kommunen där viktiga nyckelpersoner, tjänstemän och politiker, följt och engagerat sig i projektet har också bidragit till projektets förankring och har i många fall skapat ett nödvändigt stöd för processerna lokalt.

5. Att projektet genomfördes i Jönköpings, Kalmar och Gotlands län skapade möjlighet till **erfarenhetsutbyte och nätverk** över länsgränserna.

En sammanfattande reflektion är att en individs förändringsprocess är oerhört värdefull inte enbart för individen, utan också för intressenter i individens närhet och samhället i stort. Som nämnts tidigare har Sara själv svårt att sätta ett ekonomiskt värde på de förändringar som hon genomgått. Sara upplever förändringsprocessen som *"en ovärderlig förändring"*.

Referenslista

Apoteket Kronans droghandel Jönköping (2011) prisinformation avseende medicin som Sara förbrukar, information hämtad 110609

Dan Andersson och Anna Fransson (2011) *Kalorier kostar*, Finansdepartementet http://www.eso.expertgrupp.se/Uploads/Documents/ESO_2011_3_till_webben.pdf

Föreningen Astrid Lindgrens hembygds hemsida (2011) <http://www.astridlindgrenshembygd.se>, information hämtad 110609

Gordon Hahn och Elisabeth Lindgren (2010) *Av egen kraft*, Projekt Orangeriet med stöd av Europeiska socialfonden

Konjunkturinstitutets hemsida (2011) <http://www.konj.se/1162.html?overviewid=5.668e42d4131b5c9d513800010367#h-Svenskekonomi20132020>, information hämtad 110609

Prospective Studies Collaboration , Whitlock. G., Lewington. S., Sherliker. P., Clarke. R. & Emberson. J. *et al.* (2009) *Body mass index and causes –specific mortality in 900 000 adults: collaborative analyses of 57 prospective studies. The Lancet* (2009) 373;1083-96.

Statistiska Centralbyråns hemsida (2011) http://www.scb.se/Pages/TableAndChart____322046.aspx, information hämtad 111214

Vägverket/Folkhälsoinstitutet (2008) *Vägtransportsektorn folkhälsokostnader – en första ansats till en samlad beräkning*. Rapport 2008:18 Ur Vägtransportsektorns folkhälsoeffekter och kostnader – Redovisning av två delprojekt 2009:3.

Bilagor

Bilaga 1 - Projektkostnad fördelad per deltagare

Projektkostnad fördelad per deltagare

Månad	antal deltagare inskrivna i projektet per månad	antal deltagare i Saras grupp	Projektets totala budgetkostnad per månad	kostnad per deltagare fördelat på respektive månad
Januari 2010	107	7	234 733	2 193,77
Februari 2010	129	7	191 514	1 484,60
Mars 2010	123	7	192 934	1 568,57
April 2010	117	7	208 319	1 780,50
Maj 2010	128	7	199 238	1 556,55
Juni 2010	117	7	218 223	1 865,15
Juli 2010	114	7	199 801	1 752,64
Augusti 2010	114	7	108 139	948,59
September 2010	109	7	187 065	1 716,19
Oktober 2010	105	8	226 267	2 154,92
November 2010	72	8	220 168	3 057,89
December 2010	67	7	230 091	3 434,19
Januari 2011	68	9	249 917	3 675,25
Februari 2011	73	9	291 740	3 996,44
Mars 2011	68	9	338 133	4 972,54
April 2011	62	4	367 090	5 920,81
Maj 2011	67	4	270 333	4 034,82
Juni 2011	83	4	144 374	1 739,45
	1723	125	4 078 079	47 852,88

Den totala kostnaden per deltagare att delta i projektet
 Socialt företagande för ökad välfärd under perioden januari 2010 – juni 2011
 är; **47 852,88 kronor**

Bilaga 2 - Enkätresultat deadweight

Tabellen nedan visar resultatet från den undersökning som den lokalt förankrade processledaren, som även arbetar på kommunens arbetsträningssenhet, utförde tillsammans med sina kollegor. De gjorde en bedömning av hur många av de 33 individerna som under perioden januari 2010 till juni 2011 (avser analysperioden) hade genomgått en någorlunda likvärdig förändring som Sara (avseende förbättrad hälsa och förbättrade sociala relationer) trots att de inte deltagit i projektet. Förändringen utgick ifrån en skala på 1-10 där 1 avser ingen förändring och 10 avser en likvärdig förändring som Sara. I tabellen nedan presenteras utfallet. För att få fram den procentuella förändringen översattes 1 till 0 % förändring, 2 till 11 % förändring, 3 till 22 % förändring osv.

Personer	Förbättrad hälsa	Förbättrade sociala relationer
1	5	5
2	1	1
3	1	1
4	6	6
5	1	1
6	1	1
7	4	4
8	1	1
9	3	1
10	1	1
11	1	1
12	3	3
13	1	1
14	4	2
15	5	3
16	1	-1
17	2	2
18	1	1
19	3	3
20	1	1
21	2	2
22	1	1
23	5	5
24	1	1
25	1	1
26	3	3
27	2	1
28	3	3
29	1	1
30	3	3
31	3	4
32	2	2
33	8	8

Bilaga 3 - Informationsinsamling

I nedanstående tabell tydliggörs vilka intressenter som involverats i informationsinsamlingen samt vilken metod som har använts. Nedanstående intressenter har varit viktiga för att vidimera Saras egna uppgifter. Den information som vi har fått av Sara och viktiga personer runt Sara grundar sig på intervjuer samt en enkät.

<i>Intressent och andra aktörer</i>	<i>Insamlingsmetod</i>	<i>Tillvägagångssätt</i>
Sara	Intervjuer och uppföljande samtal	Vi genomförde två intervjuer med Sara, varav en spelades in. Både intervjuerna och uppföljande samtal genomfördes av Ander Saldner och Sandra Widheimer med god kännedom om intervjuteknik, målgruppen samt SROI som metod. I samband med intervjuerna samlades även information om deadweight och tillskrivning. Eftersom vi enbart har en intressent blev svarsfrekvensen 100 %.
Kommunen Social-tjänsten	Intervju	Vi genomförde en intervju med en representant på kommunen i syfte att vidimerade Saras information om hennes förändringsprocess.
Saras vän	Intervju	Vi genomförde en intervju med en vän till Sara, i syfte att vidimerade Saras information om hennes förändringsprocess.
Lokal process-ledare	Intervju och uppföljande samtal samt enkät	Vi genomförde en intervju (som spelades in på band) och uppföljande samtal samt en enkät med den lokala processledaren. Informationsinsamlingen genomfördes av Ander Saldner och Sandra Widheimer med god kännedom om intervjuteknik, målgruppen samt SROI som metod. I samband med insamlingen av information vidimerades Saras information med den lokala processledarens upplevelse av Saras förändring.

Bilaga 4 - Värde och kostnadskalkyl

Samtliga beräkningar på denna sida (proxytermerna) bygger på att värdet räknats ut för arton månader (se näst sista kolumnen). Anledningen till det är att vi vill knyta förändringarna som skett till analysperioden, det vill säga den period som legat till grund för de effekter som uppstått för Sara. Genom att räkna ut värden per dag och relatera det till de arton månaderna får vi indirekt ett värde för hur mycket förändringen är värd.

Indikator – Mer tid för sociala relationer						
Aktivitet	Innan projektet	Efter projektet	Värde	Ökat värde/dag	Ökat värde/1,5 år	Källa
Umgänge med barnen ex spela kort med barnen	1 gång/månad (12 min/gång)	10 gånger/dag (varje gång i snitt 12 min = 120 min/dag)	Frivilligtid a 175kr/timme * 2 timmar per dag	350	191 625	www.astridlindgrens hembygd.se, 110609. Värdering av frivillig tid till 175 kr/timme samt Saras uppskattning av tidsbesparing och kostnad per restaurangbesök.
Äta ute med barnen	2 gånger/2 år	8 gånger/2 år	500kr/restaurangbesök	4,11	2 250	
Umgänge med släkt, fika med pappa och faster	0 gånger/2 år	12 gånger/2 år * 2 timmar	Frivilligtid a 175kr/timme * 2 timmar * 12 gånger	5,75	3 150	
			Summa:	359,86	197 025	

Indikator – minskad folkskygghet						
Aktivitet	Innan projektet	Efter projektet	Värde	Ökat värde/dag	Ökat värde/ 1,5 år	Källa
Bussåkning	120 min/busstur till stan (klev av bussen när det kom för mycket folk) 5 dagar/vecka	30 min/busstur till stan = 90 minuters besparing per busstur 5 dagar/vecka	Frivilligtid a 175kr/timme * 1,5 timmar * 5 dagar/7 dagar= kostnad per dag	187,5	102 656,25	www.astridlindgrens hembygd.se, 110609. Värdering av frivillig tid till 175 kr/timme samt Saras uppskattning av tidsbesparing
			Summa:	187,5	102 656,25	

Se vidare underlag på nästa sida

Indikator – Mängd eksem						
Namn	Innan projektet	Efter projektet	Kostnad	Minskad kostnad/dag	Minskad kostnad/1 år	Källa
Salva till eksemen (har inget namn på salvan)	använde dagligen salvan till sina eksem, en tub räckte i 10-14 dagar och kostade 200-400kr/tub	Använder ingen salva idag	200kr/14 dagar=14,29	14,29	5 216	Sara själv informerade i intervju
Summa:				14,29	5 216	

Indikator – Minskad förbrukning av mediciner						
Namn	Innan projektet	Efter projektet	Kostnad	Minskad kostnad/dag	Minskad kostnad/1 år	Källa
<i>För måendet:</i>						
Folacin	5mg 2st/dag	5mg 2st/dag	104:-/100st=1:04/st	0	0	Apoteket Kronans droghandel Jönköping, 110609, prisinformation avseende medicin som Sara förbrukar
Atarax	25mg 4st/dag	25mg 2st/dag	113:-/100st=1:13/st	2,26	825	
Venlafaxin	75mg 4st/dag	75mg 2st/dag	442:-/98st= 4:51:-/st	9,02	3 292	
Stesolid	22mg/dag	10mg/dag	98:-/100st=0:98/st	0,98	358	
Mirtazapin	30mg 1st/dag	30mg 0,5st/dag	85:-/100st=0:85/st	0,425	155	
Ziklosporin	4st/dag (2*75mg + 2*50mg)	Inget	793/50st=15:86/st	63,44	23 156	
<i>För sömnen</i>						
Imovane	7,5mg 2st/dag	7,5mg 1st/dag	82,5:-/100st 0:82/st	0,82	299	
<i>För exemen</i>						
Aerius	5mg/dag	5mg/dag	341,50kr/100st	0	0	
Summa:				76,95	28 085	

Bilaga 5 - Påverkanskarta

Social Return on Investment – Påverkanskarta

Organisation:	Coompanion Jönköpings län	Övergripande verksamhetsmål:	Regional utveckling
SROI-analytiker:	Anders Saldner och Sandra Widheimer	Datum för analysens färdigställande:	2011-09-30

STEG 1		STEG 2				
Intressenter	Beskrivning insats	Insats (kr)	Informationskälla	Aktiviteter	Resultat	Effekt
Vem påverkar vi? Vem påverkar oss?	Vad investeras i analysobjektet?	Vad är värdet av insatsen?	Var är informationen om insatsen hämtad ifrån?	Vad är det som genomförs?	Vad är den kvantitativa summan av aktiviteten?	Vad är det som förändras?
Projektdeltagare Sara	Svenska ESF-rådet investerar/finansierar projektpengar till projektet Socialt företagande för ökad välfärd. Kommunen investerar i lokal och lokalt förankrad processledare för den grupp som Sara deltar i.	114 413 kr	Projektkostnad - via projektledare Sandra Widheimer genom projektstatistik och rekvisitionsunderlag, Lokal - hypotes, Uppgift om lön för lokalt förankrad processledare kommer via intervju med lokal processledare	Sara deltog tillsammans med övriga gruppdeltagare i en problembaserad läroprocess, med målet ökad empowerment, egen försörjning genom start av arbetsintegrerande socialt företag. Processen pågick under hela analysperioden, dagligen med veckovisa uppföljningar. För mer detaljer se Bakgrund.	Sara påbörjade sitt deltagande i projektet i januari 2010 och var kvar i projektet till projektslut i oktober 2011. Sara har deltagit i projektet på halvtid med 80 timmar/månad. Sara har deltagit vid 51 av 61 träffar med projektkoordinator, vid 10 av 11 utbildningstillfällen/nätverksträffar och vid 1 av 1 studieresa som arrangerats genom projektet.	Förbättrad hälsa Förbättrade sociala relationer

Social Return on Investment – Påverkanskarta

Analysobjekt och tidsperiod:	Analysobjektet är grupprocessen med de aktiviteter som genomförs inom projektet Socialt företagande för ökad välfärd och som skapar Saras förändringsprocess. Analysperioden är januari 2010 - juni 2011	Mål med analysobjektet:	Stödja personers individuella utveckling med fokus på arbete
Syftet med analysen:	Ett mål i projektet Socialt företagande för ökad välfärd var "att arbeta fram en metod som visar på hur ett socialt företag kan leverera tillbaka ett mervärde till samhället genom sk. Social Return on Investment."	Typ av SROI-analys:	Utvärderande

STEG 3							
Indikator	Informationskälla	Förändringens omfattning	Varaktighet	Avtrappning År 1	Avtrappning År 2	Avtrappning År 3	Beskrivning proxyterm
Hur mäts effekten?	Var är informationen om indikatorn hämtad ifrån?	Hur mycket förändring har skett?	Hur länge varar effekten?	Hur mycket minskar effekten per år (%)?	Hur mycket minskar effekten per år (%)?	Hur mycket minskar effekten per år (%)?	Hur skall värdet av effekten mätas?
Minskad förbrukning av mediciner och minskad matkonsumtion och viktminskning	Genom intervju med analysobjektet	100 %	1 år	100 %	0 %	0 %	Värdet av ytterligare levnadsår på grund av kraftig viktminskning
Ökad tid för sociala relationer och ökad/minskade kostnad för sociala aktiviteter	Genom intervju med analysobjektet	100 %	3 år	0 %	50 %	90 %	Ökad tid för sociala relationer och ökad kostnad i anslutning till detta.

Social Return on Investment – Påverkanskarta

		STEG 4			
Proxyterm (kr) Vad är proxytermens värde?	Informationskälla Var är informationen om proxytermen hämtad ifrån?	Deadweight (%) Hur mycket av förändringen skulle hänt i alla fall?	Tillskrivning (%) Hur mycket bidrog analysobjektet med i förhållande till andra?	Förflyttning (%) Hur mycket av värdet har förflyttats?	Påverkan Vad är det totala värdet av effekten (år 1) efter deadweight, tillskrivning och förflyttning?
776 000	Genom intervju med analysobjektet samt via uppgifter från rapporten Kalorier kostar av Dan Andersson och Anna Fransson på uppdrag av Expertgruppen för studier i offentlig ekonomi (ESO), april 2011	16 %	100 %	0 %	651 840 kr
299 681	Genom intervju med analysobjektet och via prisuppgift från Hemköp på Barnarpsgatan i Jönköping samt via http://www.astridlindgrenshembygd.se .	14 %	100 %	0 %	257 726 kr

NUVÄRDE

Social Return on Investment – Påverkanskarta		
STEG 5 Diskonteringsränta: 3,4 % år 2011		
Värdet år 1	Värdet år 2	Värdet år 3
Hur mycket värde skapas år 1?	Hur mycket värde skapas år 2?	Hur mycket värde skapas år 3?
630 406 kr	0 kr	0 kr
249 251 kr	119 370 kr	11 292 kr
879 657 kr	119 370 kr	11 292 kr
	TOTALT NUVÄRDE	1 010 320 kr
	TOTALA INSATSER	114 413 kr
	SROI-VÄRDE	8,8

Bilaga 6 - Intervjuguide

Intervjuguide för intervju med Sara

Effekter	Indikatorer	Innan 1-10	Efter 1-10	Andra orsaker	Är det någon annan	Proxyvärde
Förbättrad hälsa (fysisk och psykisk)	Mängden eksem					
	Medicinförbrukning mot eksem					
	Minskad medicinförbrukning mot depression					
	Viktninskning					
Förbättrade sociala relationer	Tid för umgänge med barnen, vänner och släkten					
	Folkskygghet					

Guide till intervjufrågor med Sara:

Hur länge har du deltagit i projektet?

Hur många deltagare är ni i den grupp som du tillhör?

Vad är empowerment för dig?

Hur tycker du att du har förändrats genom deltagandet i projektet?

Hur skulle du vilja beskriva (de angivna) förändringar som du har upplevt till en följd av deltagande i grupprocessen i projektet?

Vad har förändrats?

Hur mådde du innan start av projektet? (fysiskt och psykiskt välmående)

Hur mådde du innan start av projektet? (Konkreta förändringar – kostnader, tid m.m.)

Förändringar i relationer?

Har du upplevt några fler förändringar?

För varje indikator kommer följdfrågor:

Hur märker du det? Hur yttrade det sig?

Vad betyder det? Vilket resultat ger det för dig?

Hur såg det ut innan du började projektet? (använd skattningsskala 1-10, Hur ofta gjorde/kände du det?)

Hur ser det ut i dag? (använd skattningsskala 1-10)
Hur stor del av denna förändring beror på projektet?
Vilka andra faktorer har påverkat denna förändring?
Är det någon annan som påverkas av din förändring?
Är det ytterligare någon annan som du tror märker det du märker?
Hur tror du att omgivningen märker det?
Vad är denna förändring värd för dig?

Hur skulle du beskriva att ditt liv har förändrats?
Vad gör du annorlunda idag?
Vad är möjligt för dig att göra som en konsekvens av detta? (hur mycket har det ökat/minskat på en skala 1-10)

Vad har din familj betytt för dig i den här förändringsprocessen?
Vad har de olika individerna (intressenterna) betytt för dig i din förändringsprocess?
Vad gör du idag som du inte skulle ha gjort om du inte deltagit i projektet?

Vilka individer (intressenter) har bidragit till din förändringsprocess som skett under projektperioden?
På vilket sätt har de bidragit (vilken är deras insats?)
Är dessa aktiviteter avgörande/ av stor betydelse för att förändringsprocessen skulle ha ägt rum?
Vilket resultat ledde denna intressents aktivitet till i din förändringsprocess?
Hur stor andel av effekten beror på projektet?
Vilken effekt gav detta?

Är det något mer som du skulle vilja tillägga?

Frågor till intressenter:

Vad har du upplevt för förändring hos Sara?
Hur påverkar det dig?
På vilket sätt har du bidragit till Saras förändringsprocess?
Hur har du hjälpt Sara i den här processen?
Är det något mer som du skulle vilja tillägga?

SOUL - den sociala ekonomins organisationer i utveckling och lärande
- är ett ESF-projekt som bidragit till att den sociala ekonomins organisationer blivit mer
affärsmässiga, med bibehållna värdegrunder. SOUL har finansierat utbildningen
inom vilken föreliggande SROI-analys har genomförts.